

Національно-патріотичне виховання в бібліотеках:

[Методичні рекомендації]

Виховання у молодого покоління почуття патріотизму, відданості справі зміцнення державності, активної громадянської позиції нині визнані проблемами загальнодержавного масштабу.

У Державних національних програмах “Освіта” (“Україна ХХІ століття”), “Діти України”, “Національній програмі патріотичного виховання громадян, розвитку духовності”, Законах України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”, як стратегічні визначаються завдання виховання в особистості любові до Батьківщини, усвідомлення нею свого громадянського обов’язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, утвердження якостей громадянина-патріота України як світоглядного чинника.

Патріотизм покликаний дати новий імпульс духовному оздоровленню народу, формуванню в Україні громадянського суспільства, яке передбачає трансформацію громадянської свідомості, моральної, правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні пріоритету прав людини. Суспільства, яке функціонує на засадах гуманізму, свободи, верховенства закону, соціальної справедливості, гарантує умови для зростання добробуту народу. Суспільства, яке є єдиним дієвим механізмом розбудови не олігархічної, а народної демократії, правової України, виступає, з одного боку, джерелом опозиції державній владі, а з іншого – взаємодоповнює її, реалізуючи свої розвивальну і контролюючу функції.

Виходячи з цього, патріотизм на даний час є нагальною потребою і держави, якій необхідно, щоб усі діти стали національно свідомими громадянами – патріотами, здатними забезпечити країні гідне місце в цивілізованому світі, і особистості, яка своєю любов’ю до Батьківщини прагне досягти взаємності з метою створення умов для вільного саморозвитку і збереження індивідуальності; і суспільства, яке зацікавлене в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі.

Актуальність патріотичного виховання зумовлюється водночас процесом становлення України як єдиної політичної нації. В умовах поліетнічної держави, воно покликане сприяти цілісності, соборності України, що є серцевиною української національної ідеї. При цьому важливо, щоб об’єднання різних етносів і регіонів України задля національного відродження, розбудови й вдосконалення суверенної правової держави і громадянського суспільства здійснювалось саме на базі демократичних цінностей, які в свою чергу мають лежати в основі патріотичного виховання.

Оскільки патріотизм набуває нині особливого значення, відтак виникає гостра потреба у розробці Програми патріотичного виховання, яка б визначала стратегію цілеспрямованого і ефективного процесу розвитку суб’єкта громадянського суспільства, громадянина – патріота України.

Таким чином, національно-патріотичне виховання повинно бути спрямовано на

формування:

- наукових знань, які розкривають основи національно патріотичного виховання учнів;
- любові до своєї Батьківщини, свого народу;
- гордості за героїчну історію своєї Вітчизни;
- шанобливого ставлення до історичного минулого українського народу, його мови, традицій, звичаїв та обрядів;
- прагнення до підвищення добробуту та авторитету свого народу, держави;
- вироблення активної життєвої позиції і готовності проводити активну роботу щодо забезпечення законності і правопорядку в суспільстві, захисту конституційних прав і свобод громадян;
- взаєморозуміння та поваги до інших націй і народів.

Бібліотеки завжди були і є інформаційними центрами та культурними осередками для місцевих громад, і сьогодні вони ще раз підтвердили, що можуть бути центрами, навколо яких згуртовується громада для вирішення будь-яких проблем. «Разом – ми сила», «Сила в єдності», це сьогодні не пустий звук, про це красномовно говорять заходи в бібліотеках на допомогу українській армії та співвітчизникам, які стали сьогодні вимушеними переселенцями, добрі справи бібліотек спільно із своїми читачами-волонтерами.

Тема героїзму, мужності, самовідданості молоді у захисті України від посягань на її цілісність і незалежність отримала сучасне продовження. Кожен бібліотечний захід повинен відбуватися сам «З Україною в серці!».

Процес героїко-патріотичного виховання здійснюється за допомогою різноманітних форм роботи, вибір яких залежить від змісту та завдань виховної роботи, вікових особливостей з урахуванням основних напрямків діяльності юнацької та молодіжної аудиторії.

Бібліотеки повинні співпрацювати з ЗОШ, музеями, громадськими організаціями, органами місцевого самоврядування.

Фонди бібліотек повинні поповнюватися літературою патріотичної тематики, пропонуючи користувачам твори письменників: М. Андрусика "Брати вогню", "Брати ірому", "Брати просторів"; Ю Андруховича "12 обручів"; Т. Белімової "Вільний світ"; /. Бііка "Дикі білі коні", "Не дратуйте ірифонів"; В. Босовича "Володимир, син Святослава"; Ю. Винничука "Танго смерті"; В. Голобородька "Летюче віконце"; Г. Гордасевича "Степан Бандера: людина і міф"; Б. Гуменюка "Вірші з війни"; /О Горліс-Горського "Холодний Яр"; Л. Дашвара "Село не люди", "Молоко з кров'ю"; Л. Дереша "Культ"; Н. Доляка "Чорна дошка. Велика, страшна і голодна правда"; В. Єйкілева "Три кути трикутника. Автоірафи часу. Апокриф мандрів Григорія Сковороди"; С. Жадана "Ворошиловград", Б. Жолдака "УКРИ"; "Месопотамія", "Життя Марії", "ДенешМод"; О. Забужко "Музей покинутих секретів", "Диригент останньої свічки", "Notre Dfme d'Urraine; Українка в конфлікті міфологій", "З мани книг і людей"; Р. Іваничука "Вогненні стовпи"; А. Кокотюхи "Червоний", "Справа отамана зеленого"; "Братів Капранових "Кобзар 2000"; Ю. Киричука "Історія УПА"; В. Кажелянко "Діти застою"; Д. Корпія. "Горихмарник", "По той бік темряви"; Ф. Кондрата "Ми стали волі на сторожі"; Л. Костенко "Записки українського самашедшого"; В. Кулановського "Іван Сірко", "Максим Кривоніс"; Б. Лепкого "Крутій", "Мотря"; В. Лиса "Соло для Соломії", "Століття Якова", "Країна гіркої ніжності", "Маска"; М. Матіос "Солодка Даруся", "Майже ніколи не навпаки", "Нація"; В. Паливоди "Спогади українського повстанця"; М. Рябого "Ще не вмерла Україна"; М. Старицького "Останні

орли»; С.Талан “Розколоте небо”; К Харченко “Історія”; О. Чупи “10 слів про Вітчизну”; В. Шкіяра “Залишенець”, “Елементал”, “Маруся”, “Ключ”; Ю.Щербака “Час смертохристів” та ін.

Пропонуємо тематику масових заходів, яка допоможе популяризувати літературу, що сприятиме вихованню патріотизму, причетності до історичної долі України, висвітлювати події, які відбуваються в зоні АТО, вшанування героїв Небесної Сотні.

Основної уваги потребує популяризація історії України та рідного краю, відродження національної культури. Працюючи в цьому напрямку організуйте відкриті перегляди літератури, цикли книжкових виставок, виставок-хронографів: «Ти пам’ятаєш, як все це було», «Від тієї війни залишився слід», «Хай слава бойова земляків немеркнучою зіркою в легендах буде жити», «Про доблесть і славу», «Спасибі вам, захисники».

Щорічно бібліотеки повинні вшановувати пам’ять Героїв Крут, жертв Голокосту, учасників бойових дій на території інших держав, подій Другої світової війни шляхом проведення вечорів, годин-реквієм, уроків мужності, виховних годин, бесід, годин спілкування:

-«Бережіть пам’ять про подвиг»; -«Афганська війна - як це було?»

-«Герої живуть поруч»; - «Життя, обпалене війною»;

- «Історія скорботи та героїзму»; -«Крути: незгасна пам’ять і урок сьогодні». Акція «Прочитай книгу про війну»;

Проводити цикл заходів до Дня Соборності:

- історичні та патріотичні години «День Соборності України - символ національного єднання українського народу». «Соборна, незалежна Україна», «Великий день єднання».

Проводити заходи до Дня Державного Прапора України, Дня Незалежності України, Дня гідності та свободи:

- «Нема ціни святині дорогій», «Наш стяг у золотій блакиті», «Знати і поважати Герб своєї Вітчизни, її Прапор і Гімн», «Наша Вітчизна - Україна».

- виставка – плакат «Моя Батьківщина - рідна Україна»,

- виставка-подія «Україна – держава свободи і єдності».

До Дня захисника України та Збройних Сил України проводити цикли заходів: декади патріотизму. презентації нових історичних книг, зустріч з ветеранами, вечори та години патріотичної освіти, акції пам’яті, уроки мужності: «Гей ви, хлопці, славні Запорозжці», «Герої живуть поруч», «Наша армія – символ мужності».

Щороку по всій Україні та й за кордоном вшановують роковини по загиблим на Майдані Незалежності героїв Небесної Сотні.

Завдання бібліотек - донести до своїх користувачів більше правдивої інформації.

Актуальними будуть створені зони героїко-патріотичної тематики. Сюди можуть відноситись тематичні полиці книг:

«Пам’яті Небесної Сотні», «Вшануймо Героїв Небесної Сотні», «Небесна Сотня - то в серцях вогонь»; викладка літератури «Реквієм Небесної Сотні», «Загинули не марно», книжкова виставка – реквієм «На варті наших душ Небесна Сотня», розділ на книжковій виставці : «За чисті душі, що злетіли в небо», «Небесна Сотня! Вічна слава героям», «Герої небесної сотні - наші земляки».

Проводити вечори, години-реквієм, уроки історичної правди, мужності та пам’яті:

«Хоробрі серця», «Покоління Незалежних», «Одна в нас доля – Україна», «Небесна Сотня, Герої не вмирають», година історичної пам’яті «Мрію, щоб світ був з війною не

знайомий», урок політичної свідомості «У Революції Гідності – доля народу».

В систематичній картотеці статей та краєзнавчій картотеці повинні бути виділені актуальні рубрики: «Герої небесної сотні - мої земляки», «Воїни Кореччини в зоні АТО», створити тематичні папки з матеріалами про своїх героїв, їхнє життя.

Провести акції «Книга на передову!», « Подаруй малюнок миру солдату».

Сьогодні в Україні війна на Сході України. Бібліотеки повинні бути центрами в інформуванні населення про події в зоні АТО через періодичні видання, інформаційні технології, підтримуючи політику держави в організації захисту територіальної цілісності України. В кожній бібліотеці повинні бути викладки літератури або розділ на книжковій виставці «Вісті з передової», де будуть представлені найсвіжіші матеріали з передової. Актуальними будуть книжкова виставка «Не здолати Україну», експрес - виставка «Україна - понад усе»

Висвітлювати події на Сході за допомогою бесід, уроків мужності, оглядів періодичних видань, інформаційних повідомлень, годин спілкування, зустрічей з воїнами АТО.

Пріоритетну роль відіграють активні форми популяризації літератури: «Кому потрібна ця війна?», «Захист України – обов'язок кожного громадянина», уроки мужності «Борімося, поборемо», «Гірко плаче Україна за своїми синами», «Підтримай свого солдата», на які запросити учасників АТО, їхніх батьків, побратимів.

Важливу роль мають відіграти матеріали про волонтерів в зоні АТО, їхню безкорисливу самопожертву в ім'я України, налагодити співпрацю з громадськими об'єднаннями патріотичного спрямування та волонтерами для проведення спільних заходів в бібліотеках, зокрема патріотичних бесід, годин мужності: «Волонтер - рятівник і помічник воїнів в зоні АТО», «Волонтер – це стан душі», «Волонтери: пліч-о-пліч з захисниками України».

Серед форм популяризації літератури може бути пошукова робота краєзнавчого характеру. Пропонуємо провести цикл заходів за темами: «Кореччина – Батьківщина моя», «Їх імена в історії села», а також назви заходів: «Мій край – Кореччина», «Люби свій край, поважай свою історію», «Мій край і я: чим більше думаю, тим більше бережу», «Нам не дано забути подвиг земляків», «Наша вулиця носить ім'я героя війни», «Ти всіх країв дорожчий мені» і інші.

Доцільно використовувати таку форму роботи як патріотичні клуби. Завданням таких клубів є знайомство з минулим країни, з бойовими подвигами співвітчизників, зустрічі з цікавими людьми. Надзвичайно важливим є те, що участь у роботі клубу виховує активність у читанні літератури даної тематики, поглиблює пошукову роботу.

Не менш важливий напрямок роботи бібліотеки - проведення заходів в підтримку молоді сім'ї. Висвітлювати державну політику в підтримку сім'ї, родини та закладів, організацій, які займаються проблемами сім'ї, дітей та молоді. У бібліотеці можна оформити постійний інформаційний стенд «Сім'я і суспільство». Організувати цикл книжково-ілюстрованих виставок для всієї родини під загальною назвою «Сімейна Академія», "Запрошуємо на сімейну раду"; виставок-переглядів - "Світ сім'ї - світ, в якому ми живемо", "Читання в сімейному колі", "Бібліотека. Сім'я. Інформація", "Діти і дорослі: що вони думають один про одного?" та ін..

Різноманітні форми масових заходів, які ви можете провести разом з сім'ями та їхніми дітьми:

- зустрічі з багатодітними сім'ями "Сімейні традиції - основа духовного і морального розвитку дітей";

- святкові вечори “Немає вершин понад матерів”, “Мамо, матусю, я вами горджуся”, “Матусенько-голубонько, ви в мене - єдині”, “Наймиліша, найулюбленіша”, “Ти одна така улюблена і рідна”, “Славимо жінку-матір”, “Душі золоті запаси”, “Коли старість у радість”, “Розгладимо зморшки, зігріємо долоньки”;
 - Диспути на актуальні теми - “Громадянський шлюб: мінусів більше, ніж плюсів”, “Гострі кути сімейного кола”, “Одинокість у сім’ї”;
 - підбір сайтів по темі “Я і моя сім’я: корисні поради”, “Сучасна жінка: ресурси і можливості”;
 - вечори молодих сімей “З коханим рай і в ...” та сімей, які досягли успіху або прожили разом більше 10 років “Ми бажаємо вам щастя”.
 - тематичні вечори “День мудрості”, “Ви прекрасні, жінки землі”, “Прости мене, мамо”.
- В даний час особливе значення набуває духовно-моральне виховання підростаючого покоління, розвиток таких якостей, як комунікативність, компетентність - вміння використовувати набуті з різних джерел знання для успішного вирішення типових життєвих проблем.
- Особливого значення для формування моральних якостей особистості набувають твори, періодичні видання, які розкривають етичні норми поведінки. На їхньому матеріалі підлітки, юнацтво вчаться оцінювати вчинки героїв, а через них вчинки товаришів і власну поведінку. Пропонуємо провести виховні години та години спілкування, години читання “Вчимося жити добрими людьми”, “Що означає бути людиною?”, годину-тренінг “Гуманне ставлення до людини з фізичними вадами”; уроки ввічливості, етикету “Збережемо в собі людину”, “Свята наука почути один одного”.